

Atbildīgais	ekonomikas ministrs	Daniels Pavļuts
Datums	14.10.2013. Nr. 222-6-199 19	
Autors	Ekonomikas ministrija	
Sagatavotājs/Eiropas Savienības (ES) lietu koordinators	Ārējo ekonomisko attiecību departamenta Ārējās tirdzniecības politikas nodaļas vecākais referents Andrejs Apaņuks Ārējo ekonomisko attiecību departamenta Eiropas Savienības lietu nodaļas vecākais referents Kaspars Stabiņš	
E-pasta adrese	Andrejs.Apanuks@em.gov.lv, Kaspars.Stabins@em.gov.lv	
Tālruna numurs	67013009, 67013046	

Pozīcija Nr. 3

Par ES-Moldovas Brīvās tirdzniecības līgumu

EU-Moldova Deep and Comprehensive Free Trade Agreement

Stadija	Uz 2013. gada 18. oktobra ES Ārlietu padomi kopējās tirdzniecības politikas jautājumos
Atsauces uz ES dokumentiem	DS 1809/13 RESTREINT UE, ST 14582/13 LIMITE

1. ES tiesību akta projekta/izskatāmā jautājuma īss apraksts

Padziļinātas un visaptverošas brīvās tirdzniecības zonas izveide ir viens no centrālajiem gaidāmā ES-Moldovas Asociācijas līguma¹ (turpmāk – AL) elementiem. Sarunu gaitā, kas kopumā noritēja no 2010. gada janvāra līdz 2013. gada jūnijam, pusēm ir izdevies vienoties par visām AL sadaļām un saskaņā ar panākto vienošanos to plānots parafēt 2013. gada 28.-29. novembrī Viļņā (Lietuva) gaidāmajā 3. Austrumu Partnerības samītā. Attiecīgi sagaidāms, ka pēc līgumslēdzēju pušu visu nepieciešamo iekšējo apstiprināšanas procedūru pabeigšanas jaunā līgumtiesiskā ietvara (sākotnēji pagaidu kārtā, ņemot vērā ES un dalībvalstu kompetences) īstenošana praksē, visticamāk, varētu tikt uzsākta 2015. gada sākumā. Saskaņā ar panākto vienošanos ES-Moldovas Brīvās tirdzniecības līgums (turpmāk – BTL) cita starpā paredzēs:

1. nodaļa – Nacionālais režīms un preču tirgus pieejamība – nosacījumus: a) savstarpējā preču tirdzniecībā piemēroto Moldovas importa tarifu samazināšanai un atcelšanai 3-10 gadu laikā², savukārt ES līdztekus tūlītējai liberalizācijai (t.sk. ņemot vērā šobrīd nodrošinātās autonomās preferences³) patur iespēju noteiktiem sensitīviem Moldovas izcelsmes lauksaimniecības un pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem piemērot t.s. *anti-circumvention* mehānismu⁴, t.sk. cukrūgai, cukuram, graudiem un piena pārstrādes produktiem vai *entry price* nosacījumus⁵, piemēram, dažādiem augļiem un dārzeņiem; b) par vispārēju kvantitatīvo ierobežojumu un eksporta nodevu aizliegumu savstarpējā tirdzniecībā, apliecinot pušu tiesības un pienākumus atbilstoši Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) Vispārējās Vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (turpmāk – GATT) XX panta nosacījumiem par vispārējiem izņēmumiem tirdzniecības ierobežojumu piemērošanā; c) administratīvās sadarbības un tirdzniecības jautājumiem ar citām valstīm.

¹ 2009. gada 16.-17. jūnijā ES Padome apstiprināja sarunu norādes ES Padome apstiprināja sarunu norādes, pilnvarojot Eiropas Komisiju (EK) uzsākt sarunas ar Moldovu par Asociācijas līguma noslēgšanu, padziļinot abu pušu sadarbību plaša spektra politiskajos un ekonomiskajos jautājumos.

² Moldovai līdztekus tūlītējai importa tarifu atcelšanai lielākajai daļai produktu paredz 3 gadu pārejas periodu noteiktiem piena pārstrādes produktiem, dārzeņiem un sulām (13 tarifu līnijas), 5 gadu pārejas periodu noteiktiem piena produktiem, dārzeņiem un vīniem (168 tarifu līnijas), 10 gadu pārejas periodu noteiktiem gaļas un piena produktiem, kā arī augļiem (51 tarifu līnija), tarifu kvotas noteiktiem gaļas un piena produktiem, cukuram, medum (94 tarifu līnijas).

³ Tiks saglabātas līdz 2015. gada beigām, lai kompensētu negatīvo ietekmi, ko radījis Krievijas noteiktais vīna importa aizliegums no Moldovas

⁴ Nosaka, ka specifisku ES jutīgu produktu importa apjomu no Moldovas sasniedzot noteiktus apjomus ES ir tiesības uz laiku atcelt BTL ietvaros piešķirtās tarifu priekšrocības. Savukārt ķiploku importam noteikta tarifu kvota.

⁵ Paredz noteiktu minimālo cenu attiecīgu produktu realizācijai tirgū.

2. nodaļa – Tirdzniecības aizsardzība – iespēju piemērot PTO normām atbilstošu globālu aizsardzības mehānismu pret importu strauji pieaugošos apjomos, ne ilgāk kā 10 gadus īpašu divpusējo aizsardzības mehānismu pret importu strauji pieaugošos apjomos, kā arī antidempinga un pretsubsīdiju pasākumus.

3. nodaļa – Tirdzniecības tehniskās barjeras, standartizācija, metroloģija, akreditācija un atbilstības novērtēšana – apstiprināt pušu saistības, kas izriet no PTO Vienošanās par tirdzniecības tehniskajām barjerām (turpmāk – TBT), kā arī: a) padziļināt savstarpējo sadarbību standartu, tehnisko noteikumu un atbilstības novērtēšanas jomā, lai sekmētu savstarpēju piekļuvi tirgiem (informācijas apmaiņa, zinātniskā, tehniskā sadarbība, regulatorie dialogi u.tml., t.sk. attiecībā uz prasību vienkāršošanu, sadarbība metroloģijas un standartizācijas jautājumos); b) veikt Moldovas tehniskā regulējuma, standartu, meteoroloģijas, akreditācijas un atbilstības novērtēšanas procedūru tuvināšanu ES tiesību kopumam šajos jautājumos⁶; c) vienoties par Rūpniecības produktu atbilstības novērtēšanas līgumu noslēgšanu pēc attiecīgās jomas regulējošo tiesību aktu tuvināšanas u.tml.

4. nodaļa – Sanitārie un fitosanitārie pasākumi – sekmēt: a) to produktu savstarpējo tirdzniecību, uz ko attiecināmas sanitārās un fitosanitārās (turpmāk – SPS) normas, vienlaikus ievērojot primāros mērķus attiecībā uz sabiedrības, kā arī dzīvnieku un augu veselības aizsardzību, un apstiprinot pušu saistības, kas izriet no PTO Vienošanās par sanitārajiem un fitosanitārajiem pasākumiem; b) savlaicīgu savstarpējo koordināciju un konsultācijas par iespējamiem SPS riskiem; c) savstarpēju atbildīgo institūciju lēmumu akceptēšanu attiecībā uz dzīvnieku veselības stāvokli, pesticīdu klātbūtni produktos, kā arī no pesticīdiem brīvu teritoriju un aizsargāto zonu atzīšanu. Tāpat Moldova ir apņēmusies turpināt pakāpenisku nacionālo tiesību aktu tuvināšanu ES tiesību aktiem attiecībā uz SPS un dzīvnieku labturības jautājumiem u.tml.

5. nodaļa – Muitas lietas un tirdzniecības veicināšana – nodrošināt: a) pušu tiesību aktu caurskatāmību, paredzamību un konsekvētu piemērošanu; b) maksājumu par muitas pakalpojumiem nepiemērošanu; c) administratīvo sadarbību muitas lietās, informācijas apmaiņu par tiesību aktu un procedūru izmaiņām, pušu muitas iestāžu sadarbību, kā arī sadarbību tehniskās palīdzības jautājumos attiecībā uz tirdzniecības veicināšanas un muitas reformu veikšanu u.tml. Līdztekus tam Moldova ir apņēmusies veikt pakāpenisku nacionālo muitas tiesību aktu tuvināšanu ES tiesību aktiem⁷.

6. nodaļa – Pakalpojumu tirdzniecība, komercdarbības nodibināšana un e-komercija – nosacījumus: a) savstarpējās komercpakalpojumu tirdzniecības⁸ un komercdarbības nodibinājumu⁹, t.sk. nepakalpojumu (*non-services*) sektoros, liberalizācijai, kā arī sadarbībai e-komercijā, otras puses attiecīgiem tiesību subjektiem nodrošinot tirgus pieejamību un nacionālo režīmu ne mazāk labvēlīgā apmērā kā savējiem; b) sadarbībai attiecībā uz pakalpojumu sniedzēju, komercdarbības nodibinājumu un pārrobežu pakalpojumu licencēšanas un kvalifikācijas prasībām (jomās, kur puses uzņemušās saistības); c) funkcionāli neatkarīgu tirgus uzraudzības iestāžu darbību, tostarp attiecībā uz pasta un kurjeru, e-komercijas pakalpojumiem; d) pakāpeniskai Moldovas tiesību aktu tuvināšanai ES tiesību kopumam attiecībā uz pasta un kurjeru, kā arī finanšu pakalpojumiem¹⁰; e) vispārējiem un drošības izņēmumiem saskaņā ar PTO Vispārējās vienošanās par pakalpojumu tirdzniecību principiem u.tml.

7. nodaļa – Tekošie maksājumi un kapitāla aprīte – pušu starpā nodrošināt neierobežotus tekošos maksājumus, brīvu kapitāla apriti attiecībā uz tiešajām investīcijām (saskaņā ar 6. nodaļas ietvaros veikto liberalizāciju), portfeļinvestīcijām, investoru finanšu aizdevumiem un kredītiem, kā arī komerckredītu transakcijām. Izņēmuma gadījumos būs pieļaujama īslaicīga aizsargpasākumu piemērošana, lai risinātu nopietnas monetārās un/vai valūtas politikas problēmas. Plānots, ka 4 gadu laikā kopš līguma stāšanās spēkā puses vienosies par tālāku ES noteikumu piemērošanu savstarpējā kapitāla kustībā.

⁶ Atkarībā no normām laika posmā no 2013. gada līdz 2018. gadam.

⁷ Atkarībā no normām 1-3 gadu laikā no BTL stāšanās spēkā.

⁸ Izņemot audiovizuālos pakalpojumus, iekšzemes kabotāžu, kā arī noteiktus iekšzemes un starptautisko gaisa pārvadājumu pakalpojumus. Fizisko personu kontekstā BTL nosaka vadošo darbinieku, stažieru ar augstāko izglītību, komercpakalpojumu pārdevēju, līgumpakalpojumu sniedzēju un neatkarīgo speciālistu ieceļošanu un uzturēšanos pušu teritorijās, bet neattiecas uz pasākumiem, kas skar fiziskas personas, kuras meklē piekļuvi pušu darba tirgiem.

⁹ Izņemot kodolmateriālu ieguvu, izgatavošanu un pārstrādi, ieroču munīcijas un militārā aprīkojuma ražošanu un tirdzniecību, kā arī audiovizuālos pakalpojumus, iekšzemes kabotāžu un noteiktus iekšzemes un starptautisko gaisa pārvadājumu pakalpojumus u.tml.

¹⁰ Atkarībā no normām 3-10 gadu laikā no BTL stāšanās spēkā.

8. nodaļa – Publiskais iepirkums – saskaņā ar ES tiesību aktos noteiktiem sliekšņiem (*thresholds*) piešķirt savstarpēju piekļuvi publiskā iepirkuma tirgiem, nodrošinot nacionālā režīma nosacījumus valsts un reģionālā līmenī t.s. tradicionālajos sektoros, kā arī attiecībā uz sabiedriskajiem pakalpojumiem (*public utilities*). Tāpat paredzēts, ka pusēm 9 mēnešus pēc līguma stāšanās spēkā jāpiemēro ES tiesībās noteikti pamatstandarti attiecībā publisko iepirkumu uzvarētāju noteikšanā (*award of contracts*), kā arī tas, ka Moldova pakāpeniski¹¹ veiks nacionālo tiesību aktu tuvināšanu ES tiesību kopumam publisko iepirkumu jomā, kas savukārt būs sasaistīta ar tālāku savstarpējā publiskā iepirkuma tirgus atvēršanu u.tml.

9. nodaļa – Intelektuālais īpašums – detalizētas pušu saistības intelektuālā īpašuma tiesību (turpmāk – IPR) aizsardzības jomā atbilstoši PTO Vienošanās par ar tirdzniecību saistītām intelektuālā īpašuma tiesībām (turpmāk – TRIPS līgums), kā arī citu, t.sk. Parīzes konvencijas par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (1967), starptautisko līgumu nosacījumiem, t.sk. attiecībā uz:

a) autortiesībām, – ievērot Romas konvencijas par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību (1961), Bernes konvencijas par literāro un mākslas darbu aizsardzību (1971) nosacījumus, Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (turpmāk – PIŅO) Līguma par autortiesībām (1996) nosacījumus, PIŅO Līguma par izpildījumu un fonogrammām (1996) nosacījumus. Ar šo līgumu puses nodrošinās adekvātu tiesisko aizsardzību pret apzinātu tehnoloģisko līdzekļu apiešanu u.tml. Autortiesību aizsardzības termiņš vismaz 70 gadi pēc autora nāves, bet raidorganizāciju tiesības spēkā vismaz 50 gadus pēc raidījuma pirmās pārraides u.tml.;

b) preču zīmēm, – ievērot Madrides nolīguma par preču zīmju starptautisko reģistrāciju protokolu (1989), Nicas nolīgumu par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju preču zīmju reģistrācijas vajadzībām (1979), Romas preču zīmju nolīgumu (1994), pievienoties Singapūras līgumam par preču zīmēm (2006) u.tml., kā arī nodrošināt efektīvas preču zīmju reģistrācijas sistēmas un t.s. vispārzināmu preču zīmju aizsardzību; c) ģeogrāfiskajām norādēm (turpmāk – ĢN), paredzot ietvaru divpusējai ĢN aizsardzībai attiecībā uz t.s. BTL ietvaros noteiktajām ĢN (*established geographical indications*) un jaunu ĢN aizsardzības pieteikšanu; d) dizainparaugiem, – ievērot Ženēvas aktu par Hāgas vienošanos attiecībā uz dizainparaugu starptautisko reģistrāciju (1999), nodrošinot reģistrētu dizainparaugu aizsardzību (25 gadus) pret neatļautu to izmantošanu komerciālos nolūkos (neregistrētu dizainparaugu aizsardzību 3 gadus) vai arī to aizsardzību ar autortiesībām u.c.;

e) patentiem, – ievērot Patentu sadarbības līguma (1970) nosacījumus, tiek ties izpildīt Patentu līgumā noteikto (2000), atzīt 2001. gada 14. novembra PTO Dohas Deklarācijas par TRIPS un sabiedrības veselību nozīmīgumu un respektēt, kā arī sniegt ieguldījumu PTO Vispārējās padomes 2003. gada 30. augusta lēmuma īstenošanā attiecībā uz šīs deklarācijas 6. paragrāfu un 2006. gada 6. decembra Protokolu par TRIPS līguma grozījumiem. BTL paredzēs iespējas tiesību īpašniekiem pagarināt patentu aizsardzības termiņu medikamentiem un augiem, kas saistīts ar to reģistrāciju un saistītiem procesiem; f) augu daudzveidība, – sekmēt augu daudzveidību, t.sk. ievērojot Starptautiskās konvencijas par jaunu augu šķirņu aizsardzību (1991) nosacījumus;

g) IPR īstenošanu – attiecībā uz civiltiesiskajiem pasākumiem un robežpasākumiem, kā arī sadarbību, informācijas un pieredzes apmaiņu attiecībā uz IPR īstenošanu, normatīvo bāzi u.tml. Ņemot vērā jautājuma sensitīvo raksturu, šajā līgumā netiks iekļauti nosacījumi attiecībā uz IPR krimināltiesisko īstenošanu.

10. nodaļa – Konkurence – sekmēt brīvu un neierobežotu konkurenci pušu savstarpējā tirdzniecībā, nodrošinot visaptverošu tiesisko regulējumu šajā jomā, tostarp attiecībā uz valsts uzņēmumiem un uzņēmumiem ar ekskluzīvām tiesībām, pretmonopolu nosacījumiem, uzņēmumu apvienošanās praksi, subsīdijām u.tml.

11. nodaļa – Enerģētikas aspekti – nodrošināt: a) enerģētikas preču (jēlnafta, dabas gāze un elektroenerģija) tranzīta nepārtrauktību un iespējamu pārtraukumu gadījumā, – ātru un efektīvu to novēršanu; b) divējādo cenu aizliegšanu attiecībā uz pašmāju tirgu un eksportu; c) funkcionāli neatkarīgu iestāžu darbību attiecībā uz gāzes un elektroenerģijas tirgu uzraudzību; d) centienus veicināt uz konkurenci, drošumu un vides ilgtspēju orientēta tirgus attīstību; e) trešo pušu piekļuvi enerģētikas preču transporta objektiem (par saprātīgu maksu u.tml.) un to kapacitātes piešķirumus, ievērojot caurspīdības un nediskriminācijas principus; f) saikni ar Enerģētikas Hartu.

¹¹ Atkarībā no normām, - 9 mēnešu līdz 8 gadu laikā no BTL stāšanās spēkā.

12. nodaļa – Caurspīdīgums – ievērojot tiesiskās paredzamības un proporcionālītes principus, sekmēt efektīvu un paredzamu uzņēmējdarbību regulējošo vidi un efektīvas procedūras, t.sk. nodrošinot: a) savlaicīgu un uz vienlīdzīgiem principiem balstītu, publisku informācijas pieejamību līgumslēdzēju pušu ieinteresētajām personām par plānotām izmaiņām to vispārpiemērojamos pasākumos; b) pienācīgas iespējas ieinteresētajām pusēm paust viedokli pirms plānoto pasākumu stāšanās spēkā; c) kontaktpunktu/pieprasījuma punktu darbību, lai sniegtu atbildes uz ieinteresēto personu jautājumiem par ar BTL saistītiem vispārpiemērojamiem pasākumiem un palīdzētu atrisināt ar tiem saistītus problēmjautājumus; d) tiesisku un administratīvu mehānismu darbību, lai sekmētu efektīvu ar BTL saistītu vispārpiemērojamo pasākumu pārskatīšanu; e) sadarbību labas pārvaldības jomā u.tml.

13. nodaļa – Tirdzniecība un ilgtspējīga attīstība – pušu apņemšanos, t.sk. ievērojot Apvienoto Nāciju Organizācijas mērķus un principus vides un attīstības jautājumos, Starptautiskās Darba organizācijas pamatprincipus un nosacījumus darba tiesību jautājumos, kā arī daudzpusējo vides nolīgumu noteikumus u.tml., sekmēt starptautisko tirdzniecību tā, lai tā veicinātu ilgtspējīgu attīstību (ekonomiskās un sociālās attīstības, kā arī vides aizsardzības pilāros, t.sk. sekmējot videi draudzīgu preču, pakalpojumu un tehnoloģiju izplatību). Minētajās jomās paredzētas saistības pušu nacionālos tiesību aktus balstīt uz starptautiskajiem standartiem un iniciatīvām (diskriminācijas, piespiedu darba un bērnu nodarbinātības nepieļaušana, vides saglabāšana un klimata pārmaiņu ierobežošana, bioloģiskās daudzveidības nodrošināšana, ilgtspējīga mežu un zivju resursu pārvaldība u.tml.).

14. nodaļa – Strīdus izšķiršana – izveidot efektīvu mehānismu labticīgai divpusējo tirdzniecības strīdu risināšanai¹², tostarp paredzot ietvaru strīdu risināšanai ar konsultāciju, mediācijas un strīdu izšķiršanas procedūras palīdzību (izveidojot arbitražas paneli), tostarp attiecībā uz enerģētikas jautājumiem.

15. nodaļa – Vispārējie noteikumi par tirdzniecības tiesību aktu tuvināšanu – nodrošināt, ka, ievērojot noteiktus principus, vismaz reizi gadā tiks veikta ES un Moldovas tiesību aktu tuvināšanas novērtēšana (veiks ES) attiecībā uz TBT, SPS, tirdzniecības veicināšanas, pakalpojumu tirdzniecības, publiskā iepirkuma un konkurences jomām u.tml.

Balsošanas kārtība. ES tiesību akta izdošanas/jautājuma izskatīšanas juridiskais pamatojums

Līguma par ES darbību 207. pants, 217. pants un 218. pants.

2. Situācija Latvijā

Latvijas ārējo ekonomisko attiecību līgumtiesisko pamatu ar Moldovu veido PTO daudzpusējās tirdzniecības sistēmas ietvaros noslēgtās vienošanās¹³. Tāpat Latvijai saistošs ir 1994. gadā noslēgtais un ar 1998. gada 1. jūliju spēkā esošais ES-Moldovas Partnerības un sadarbības līgums, kas paredz plašu sadarbību politiskajos, tirdzniecības un ekonomikas, cilvēktiesību, migrācijas un kultūras jautājumos.

Starp Latviju un Moldovu ir noslēgta un šobrīd spēkā ir virkne divpusējo vienošanos par sadarbību dažādos jautājumos, t.sk. attiecībā uz sadarbību cīņā ar terorismu un organizēto noziedzību, automobiļu starptautisko satiksmi, tūrismu, vides aizsardzību, attīstības sadarbību, aizsardzības jautājumiem, informāciju tehnoloģijām, investīciju veicināšanu un savstarpējo aizsardzību, ienākumu un kapitāla nodokļu dubultās uzlikšanas un nemaksāšanas novēršanu, kā arī rūpniecisko, zinātnisko un tehnisko sadarbību u.c.

Pēdējais¹⁴ no tiem ir noslēgts kā Latvijas-Moldovas divpusējās ekonomiskās sadarbības veicināšanas līgums pēc Latvijas iestāšanās ES. Tā ietvaros darbojas Starpvaldību komisija (SVK), kas nodrošina līguma darbības uzraudzību un strādā pie priekšlikumiem noteiktu problēmu risināšanai, kā arī turpmākās savstarpējās ekonomiskās sadarbības uzlabošanai. Līgums paredz sadarbību rūpniecībā, tūrismā, transporta jomā, farmācijā, lauksaimniecībā, finanšu pakalpojumu jomā, komunikācijas, profesionālajā apmācībā, investīciju politikā, tehnoloģiju un inovāciju u.c. jomās.

2012. gadā pēc preču un pakalpojumu ārējās tirdzniecības apgrozījuma Moldova ar 16,60 mlj. EUR

¹² Izņemot attiecībā uz tirdzniecības aizsardzības instrumentiem, atsevišķiem konkurences jautājumiem (valsts monopoliem, uzņēmumu apvienošanās u.tml.), tirdzniecības tiesību aktu tuvināšanu u.tml.

¹³ Latvija ir PTO dalībvalsts kopš 1999. gada, bet Moldova – kopš 2001. gada

¹⁴ Latvijas Republikas valdības un Moldovas Republikas valdības ekonomiskās, rūpnieciskās, zinātniskās un tehniskās sadarbības līgums (parakstīts 2005. gada 11. maijā, spēkā no 2007. gada 27. jūnija)

ierindojas 33. vietā Latvijas ārējās tirdzniecības partneru starpā starp trešajām valstīm (ārpus ES). Latvijas preču un pakalpojumu ārējās tirdzniecības balance ar Moldovu ir izteikti pozitīva (5,8 mlj. *EUR*), jo eksports vairāk kā divas reizes pārsniedz importu no šīs valsts. Turklāt laika posmā no 2009. līdz 2012. gadam Latvijas preču un pakalpojumu kopējā eksporta uz Moldovu vidējie ikgadējie pieauguma tempi ir 9,2%, savukārt Moldovas preču un pakalpojumu imports Latvijā šajā laika posmā ik gadu vidēji ir pieaudzis par 20,3%.

2012. gadā Latvijas preču eksporta (11,2 mlj. *EUR*) struktūrā uz Moldovu ar 31,7% dominē farmācijas izstrādājumi (HS 30), ar 19,1% seko zivrupniecības izstrādājumi (HS 16), 14,0% veido dzērieni (HS 22), 10,7% – elektroierīces un elektroiekārtas (HS 85), 5,1% – mašīnbūves produkcija (HS 84), 2,5% – transportlīdzekļi un to sastāvdaļas (HS 87), kā arī zivis un vēžveidīgie (HS 03), 1,8% – minerālais kurināmais (HS 27), bet 1,7% – piena pārstrādes produkti (HS 04).

Ņemot vērā līdzšinējās eksporta plūsmas, kā arī Moldovas piemērotos importa tarifus, BTL ietekmē būtiskākie ieguvumi no Moldovas importa tarifu samazinājumiem saistāmi ar tādām Latvijas eksporta preču grupām kā HS 16 (zivrupniecības izstrādājumi), HS 22 (dzērieni), HS 33 (parfimērijas un kosmētikas līdzekļi), HS 39 (plastmasas un to izstrādājumi), HS 40 (kaučuks un tā izstrādājumi), HS 48 (papīrs un tā izstrādājumi), HS 85 (elektroierīces un elektroiekārtas) un HS 90 (optiskās ierīces un aparātūra).

2012. gadā preču importa (4,5 mlj. *EUR*) struktūrā no Moldovas ar 30,5% vadošo pozīciju ieņem elektroierīces un elektroiekārtas (HS 85), kam ar 27,4% seko dzērieni, t.sk. alkoholiskie (HS 22), 9,3% – labības un miltu izstrādājumi (HS 19), 7,7% – konditorejas izstrādājumi (HS 18), 7,2% – augļi un rieksti (HS 08), 4,3% – kakao izstrādājumi (HS 18), 4,0% – plastmasas un to izstrādājumi (HS 39), 3,2% – dzelzceļa transporta aprīkojums (HS 86), 1,8% – augļu un riekstu izstrādājumi (HS 20). Turklāt šobrīd ES piemēroto MFN un autonomo priekšrocību ietekmē teju 90% no Moldovas preču importa Latvijā netiek piemēroti importa tarifi.

Saskaņā ar pieejamo statistisko informāciju 2012. gadā Latvijas pakalpojumu eksportā (2,4 mlj. *EUR*) uz Moldovu ar 59,2% dominē dzelzceļa kravu pārvadājumi un tūrisma pakalpojumi (braucieni) ar 34,4%, kam ar 3,1% seko sakaru pakalpojumi un ar 1,8% informācijas un datoru pakalpojumi. Savukārt Latvijas pakalpojumu importā (0,90 mlj. *EUR*) no Moldovas 2012. gadā ar 42,5% dominē auto kravu pārvadājumi, 16,8% veido tūrisma pakalpojumi (braucieni), 9,4% – sakaru pakalpojumi, 3,7% – informācijas un datoru pakalpojumi, 3,5% – dzelzceļa pārvadājumi.

Pakalpojumu tirdzniecības kontekstā Latvijas uzņēmumi perspektīvā varētu iegūt no tirgus pieejamības nosacījumu uzlabošanas Moldovas tirgum attiecībā uz būvniecības, finanšu pakalpojumu, e-komercijas, telekomunikāciju, datoru un ar tiem saistītiem pakalpojumiem.

Īstenojot BTL ietvaros iecerētos ekonomiskās integrācijas pasākumus, tam cita starpā varētu būt pozitīva ietekme arī uz Latvijas tiešajām investīcijām Moldovā (un otrādi), kuru uzkrājumi 2010.-2012. gadā statistikā nav fiksēti.

Statistikas datu avots: Starptautiskais Tirdzniecības centrs un Latvijas Banka.

Ietekme uz budžetu

Pēc EM aplēsēm, balstoties uz 2012. gada tirdzniecības datiem, BTL nosacījumiem stājoties spēkā Latvijas eksportētāju ievedmuitas maksājumi Moldovas muitas iestādēm varētu samazināties par aptuveni 130-150 tūkst. *EUR* gadā. Savukārt, ņemot vērā šobrīd liberālo ES ārējās tirdzniecības režīmu ar Moldovu, kad teju 90% no Moldovas preču importa Latvijā netiek aplikti ar importa tarifiem, sagaidāmas salīdzinoši nelielas izmaiņas importa tarifu veidotajos ieņēmumos valsts budžetā.

3. Latvijas Republikas pozīcija

Ņemot vērā ES Austrumu Partnerības iniciatīvas kontekstu, kā arī centienus Latvijas eksportētājiem uzlabot ārējās tirdzniecības vidi un sekmēt to starptautisko konkurētspēju, Latvija **atbalsta** BTL apstiprināšanas procesa uzsākšanu ES-Moldovas Asociācijas līguma ietvaros, pusēm to parafējot 2013. gada 28.-29. novembrī Viļņā notiekošajā Austrumu Partnerības samītā.

ES-Moldovas BTL primāri ir jāsekmē Latvijas preču un pakalpojumu konkurētspējīgo priekšrocību attīstība Moldovas tirgū, kā arī Melnās jūras ziemeļu-rietumu reģionā kopumā, radot labvēlīgus apstākļus saimnieciskās darbības veikšanai un produkcijas realizācijai tajā. Turklāt BTL nosacījumu stāšanās spēkā būs nozīmīgs solis ceļā uz veiksmīgu Austrumu Partnerības iniciatīvas īstenošanu.

Līdztekus tradicionālajiem tirgus pieejamības jautājumiem, ko raksturo tarifu un netarifu barjeru

mazināšana, no uzņēmējdarbības vides uzlabošanas un paredzamības viedokļa, būtiska ir BTL ietvaros panāktā Moldovas tiesību aktu tuvināšana ES tiesību kopumam attiecībā uz TBT, SPS, muitas lietām, pakalpojumu tirgus regulējumu, konkurences jautājumiem, publisko iepirkumu un IPR aizsardzību. Tāpat šajā kontekstā būtiska ir arī citu jautājumu sakārtošana, tostarp attiecībā uz efektīvu tirdzniecības strīdu risināšanu, kā arī enerģētikas preču nediskriminētu starptautisko tirdzniecību.

Lai arī ES-Moldovas BTL neparedz investīciju aizsardzības nosacījumus, atzinīgi ir vērtējama līgumā iekļautā atsauce uz šādu sarunu uzsākšanas iespējamību nākotnē starp abām pusēm. Tādā gadījumā Latvijai būs būtiski nodrošināt līdzvērtīgus nosacījumus kā tas šobrīd ir atrunāts Latvijas un Moldovas valdību 1999. gadā noslēgtajā investīciju veicināšanas un aizsardzības līgumā.

Zīmīgi, ka nepieciešamības gadījumā BTL pieļauj izmantot noteiktus tirdzniecības aizsardzības instrumentus, ierobežojot iespējamu, bet maz ticamu, Moldovas preču importa ieplūšanu milzīgos apjomos ES tirgū.

Īpašas Latvijas Republikas intereses

Latvijas tradicionāli eksportspējīgo preču (koksnes, dzelzs un tērauda, farmācijas izstrādājumu, dzērienu un piena produktu u.c.) un pakalpojumu (tūrisma, finanšu, būvniecības, datoru un ar tiem saistīto pakalpojumu u.c.) tirdzniecības nosacījumu liberalizācija (tarifu un netarifu barjeru mazināšana) un konkurētspējīgo priekšrocību palielināšana Moldovas tirgū.

4. Citu ES dalībvalstu viedokļi

Dalībvalstis kopumā uzskata, ka attiecības ar Austrumu partnervalstīm ir ekonomiski svarīgas. ES būtiski nodrošināt veiksmīgu līguma noslēgšanu un īstenošanu praksē, sniedzot partneriem atbalstu gan attiecībā uz tā piemērošanu, gan dažādu, tostarp, ārēju spiedienu mazināšanu.

5. ES institūciju viedokļi

Eiropas Komisija līdzšinējo virzību integrācijas procesā vērtē kā labu sasniegumu un cer, ka pēc līguma parafēšanas Viļņas samitā to izdosies parakstīt līdz 2014. gada maijam, bet ne vēlāk kā līdz pašreizējās Komisijas administrācijas termiņa beigām un piemērot ar 2015. gadu. Šajā kontekstā svarīgi nodrošināt atbalstu Austrumu Partnerības valstīm.

6. Saskaņošana

Pozīcija saskaņota ar Ārlietu ministriju, Finanšu ministriju, Kultūras ministriju, Satiksmes ministriju, Tieslietu ministriju, un Zemkopības ministriju.

Atšķirīgie viedokļi

Nav.

7. Saskaņošana ar Saeimas Eiropas lietu komisiju

Saskaņošana paredzēta 2013. gada 16. oktobrī.

8. Konsultācijas ar nevalstiskajām organizācijām un sociālajiem partneriem

Jautājums par ES-Moldovas BTL regulāri skatīts Ekonomikas ministrijas Ārējās tirdzniecības politikas jautājumu darba grupas ietvaros. Par nostāju attiecībā uz ES-Moldovas BTL parafēšanu informētas Latvijas Darba devēju konfederācija un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera.

Latvijas Republikas nacionālās pozīcijas arhīva
numurs Ārlietu ministrijā

Ekonomikas ministrs

D. Pavļuts

14.10.2013. 08:09

3189

Andrejs Apaņuks

67013009, Andrejs.Apanuks@em.gov.lv